

כ"ד בתמוז תשפ"ד
30 ביולי 2024

דבר מפמ"ר עברית בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות לשנה"ל תשפ"ה

השפה העברית היא שפת המקורות היהודיים והעבריים, והיא אבן יסוד בתרבות ובהיסטוריה של העם היהודי. בזאת היא מהווה בסיס משותף לעם היהודי בארץ ובעולם, מגבשת את הזהות התרבותית-לאומית שלו ומעניקה לו תחושת שייכות למורשתו ולשורשיו. בהיותה שפת הרשמית של מדינת ישראל היא משמשת את הציבור בחיי היומיום כשפת הלימוד בבתי הספר העבריים, ומאפשרת בכך תקשורת בין-אישית והשתתפות מלאה בחברה הישראלית, הן לדוברי עברית כשפת אם הן לאוכלוסיות בחברה הישראלית שהעברית איננה שפת אימם, כגון עולים חדשים בני הקהילות השונות ואזרחים מהחברה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית.

מיומנויות השפה מפתחות את החשיבה, מקדמות יכולות קוגניטיביות ולימודיות הנדרשות בכל תחומי הדעת וכן יכולות אישיות ובין-אישיות הנדרשות להתנהלות האדם בחברה. על הוראת השפה לעגן את הקשר שבין המיומנויות הלשוניות האורייניות לבין מיומנויות מטה-קוגניטיביות של הכוונה עצמית בלמידה וויסות עצמי לטיפוח חוסן אורייני.

המקצוע "לשון עברית" כולל מגוון רחב של דיסציפלינות בלשוניות שיש להן חשיבות גם כתחום דעת עצמאי. חשיבה בלשונית וידע דקדוקי תורמים לפיתוח חשיבה לשונית מסדר גבוה המשפיעה על יכולות ניתוח ועל כשירות לשונית, אך גם מעמיקים את הידע של התלמיד ביסודות הדקדוק העברי. נוסף על כך, העולם הדיגיטלי המקוון, ובפרט השימוש ההולך וגובר בבינה מלאכותית, מחדד את הצורך בטיפוח מיומנויות הקריאה והכתיבה במרחבים הדיגיטליים אגב חיזוק מיומנויות של אוריינות מידע, אוריינות דיגיטלית וחשיבה ביקורתית. כל אלה צריכים להנחות את המורות והמורים לעברית בעיבוד התכנים למערכי הוראה בשיעורים.

המציאות שהתרגשה עלינו בשנת הלימודים תשפ"ד והעממות שבה תיפתח שנת הלימודים תשפ"ה מחייבות את המורים להיות ערוכים כל העת להוראה משולבת: מקרוב ומרחוק. לפיכך חשוב כי המורים יכירו את מאגר החומרים לשעות חירום ואת סביבות ההוראה והלמידה המקוונות של הפיקוח על הוראת העברית. צוותים שחבריהם עדיין אינם מכירים את הסביבות נדרשים להשתלב בהשתלמויות ובהדרכה בנושא.

אנו מייחלים לכך ששנת הלימודים תשפ"ה תהיה סדירה ומלאה, ולכך אנו נערכים. נושאי הלימוד לבחינות הבגרות, היקף החומר וחוקי המענה יהיו כפי שהוגדרו טרם המלחמה, בראשית שנה"ל תשפ"ד וכפי שיפורטו גם בחוזר זה (כלומר, ללא המיקוד וההקלות שפורסמו במהלך המלחמה). מתווה הבגרות של תלמידי הצפון והדרום יידון בתחילת שנת הלימודים תשפ"ה בהתאם להתפתחויות הביטחוניות.

הדרכה

ההדרכה בבתי-הספר היא אחד ממנועי הצמיחה והפיתוח המקצועי של המורים. בשנת הלימודים הבאה נשים דגש על פרקטיקות פדגוגיות ודידקטיות בהוראת התחום הן בחטיבות הביניים והן בחטיבות העליונות, על עקרונות מעשיים לטיפוח חוסן אורייני, על שימוש מושכל במבחני ראמ"ה, לקחי הוראה מממצאי בחינות הבגרות, רצפים ובניית תוכניות עבודה מותאמות ומבוססות נתונים. כאמור, נעמיק בשילוב תקשוב בהוראת עברית בשגרה ובחירום, במתן כלים לצמצום פערים ובשילוב אוריינות בתחומי הדעת השונים. המדריכים/ות שלנו יכולים לתת מענה לצוותי עברית וכן לצוותי תחומי הדעת בדגש על אוריינות כציר מארגן לכל תחומי הדעת. שלל הנושאים הללו מאפשרים לבנות תוכניות עבודה ייחודיות לכל בית-ספר. כדי שההדרכה תהיה יעילה ומשמעותית אנחנו ממליצים לרכוש לפחות רבע יום הדרכה (שתי שמיניות). בכל עניין ושאלה צוות ההדרכה במחוזות עומד לרשותכם לכל שאלה ובקשה.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית בחינוך העליסודי

השתלמויות

על פתיחת מועדי השתלמויות תתפרסם הודעה בתחילת השנה. מומלץ להיות בקשר עם המדריכות במחוזות ולקבל מהן מידע על השתלמויות מחוזיות ייחודיות. הנושאים שבהם תעסוקנה ההשתלמויות השנה וכן ובינרים (webinars) ייעודיים למורים לעברית בחטיבות ובתיכונים:

- פיתוח חוסן אורייני בהוראת עברית
- ממיפוי מוקדי הקושי להוראה ממוקדת בקבוצה הקטנה
- הוראת עברית בסביבות מתוקשבות
- יסודות הדקדוק, התחביר, הסמנטיקה והפרגמטיקה – בשיתוף האקדמיה ללשון העברית
- קידום שטף הקריאה בקרב תלמידים תת־משיגים בחטיבת הביניים
- קריאה וכתובה אקדמית – בשיתוף האוניברסיטה הפתוחה

בתוך כך עומדות לרשותכם יחידות השתלמות ממוקדות ללמידה עצמאית ב"כונרת".

* * *

אני מקווה כי במהלך תשפ"ה נוכל להציג בשעה טובה את תוכנית הלימודים המעודכנת לחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה. תוכנית הלימודים המעודכנת, שעליה עמלה ועדת המקצוע בשלוש השנים האחרונות, נועדה לתת ביטוי לתמורות ולמגמות שחלו בשני העשורים האחרונים בהגדרת האוריינות הלשונית ומקומה במערכת החינוך, בתהליכי קריאה וכתובה כמו גם בהוראת הלשון העברית, בחינוך, בתקשורת, בחברה ובעולם התקשוב והדיגיטל. כמקובל כיום בתוכניות הלימודים בהוראת שפות פורטו נושאי הלימוד תוך ציון תיאורי הביצוע (can do descriptors) ומסוגלות הלומדים בכל נושא ונושא. בתוך כך נעשתה חשיבה מחודשת על ארגון התכנים והלמידה בחטיבה העליונה והתאמתם לשעות ההוראה. כאמור, פרטים בנושא זה יתפרסמו בבוא העת, לכשתושלם עבודת הוועדה.

הודעות מפמ"ר, חוזרים ועדכונים, לשיתוף בחומרים, לשאלות ותשובות – הצטרפו לקהילת המפמ"ר המקוונת.

למורות ולמורים אשר חוו פגיעה, אובדן, שכול ופציעות במהלך המלחמה באחד ממעגלי הקרבה, נא קבלו את השתתפותי הכנה בצערכם ובאובדנכם הכבד. לנפגעים ולפצועים בגוף ובנפש שלוחה ברכת רפואה שלמה והחלמה מהירה. שנזכה לבשורות טובות, לישועות ולנחמות. שיחזרו כל החטופים ליקריהם.

בברכת שנת לימודים מוצלחת ובבריאות,

תומר בוזמן

המפמ"ר על הוראת הלשון העברית בחינוך העליסודי

tomerebu@education.gov.il

העתקים

ד"ר טלי יניב, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית
ד"ר ציונה לוי, מנהלת אגף א שפות – המזכירות הפדגוגית
פרופ' חנה עזר, יושבת ראש ועדת המקצוע – עברית עליוסודי
גב' אלה מוזס, מנהלת האגף לחינוך על יסודי, המנהל הפדגוגי
חבריות ועדת המקצוע – עברית עליוסודי
מדריכות עברית